

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

КОШОВА ОЛЬГА ВАЛЕНТИНІВНА

УДК 340.12 (043.3)

СУДОВА ВЛАДА ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН

12.00.12 – філософія права

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2016

Дисертацією є рукопис

Роботу виконано в Національній академії внутрішніх справ,
Міністерство внутрішніх справ України

Науковий керівник доктор юридичних наук, професор
Черней Володимир Васильович,
Національна академія внутрішніх справ,
ректор

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор
Калюжний Ростислав Андрійович,
Національний авіаційний університет,
професор кафедри теорії і історії держави та права
Навчально-наукового Юридичного інституту

доктор юридичних наук, професор
Омельчук Олег Миколайович,
Хмельницький університет управління та права,
ректор

Захист відбудеться «12» жовтня 2016 р. о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.007.01 у Національній академії внутрішніх справ за адресою: ДП–680, м. Київ, пл. Солом'янська, 1

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національної академії внутрішніх справ за адресою: ДП–680, м. Київ, пл. Солом'янська, 1

Автореферат розісланий «09» вересня 2016 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. І. Кудерміна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Вивчення судової влади для України пов'язане з процесами побудови громадянського суспільства і правової держави, в яких право домінує над законом. У зв'язку з цим, особливого значення набуває проблема розподілу влади, важливою гілкою якої є судова. Виникнення судової влади є закономірним результатом розвитку структурованого суспільства і безпосередньо пов'язане з державою як одним із найбільш розвинених соціальних інститутів. З набуттям Україною незалежності черговими кроками в реформуванні системи судоустрою стали «мала судова реформа» (2001 р.), прийняття Конституції України (2006 р.), а також Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (у редакціях 2010 і 2016 рр.).

Судову владу в широкому розумінні можливо трактувати як відповідь на суспільний запит встановлення справедливих шляхів і методів вирішення конфліктів. Як явище політико-правового життя судова влада належить насамперед до соціокультурного ряду, тобто детермінована реальною соціокультурною ситуацією, яка, водночас, є складним, багатошаровим утворенням. Саме тому виникає потреба в дослідженні судової влади з позицій філософського підходу. Філософський інтерес до феномена судової влади в Україні сьогодні викликаний переходом суспільства до оновленого стану, який неминуче вимагає якісних змін і в правовому житті.

Підвищений інтерес до судової влади як соціокультурного явища визначається реаліями сучасної України. Вітчизняні суспільствознавці переймаються кризовими явищами в українській правовій дійсності, питаннями про сутність та еволюцію національного права, проблемами ефективності вітчизняної правової системи. Одним із чинників зацікавленості українських вчених питаннями правової практики і судової влади є також інколи поспішні та не завжди виправдані законодавчі реформи. Усе це загалом породжує потребу наукового аналізу та практичної корекції політико-правової діяльності держави з урахуванням національних особливостей.

Тривалий час концептуальні засади судової влади не були об'єктом наукового аналізу. Крім того, поняття «судова влада» залишалось поза увагою дослідників, а також не вживалося і в законодавстві. Рефлексія щодо концептуальних засад судової влади розпочалася у XVII ст. з праць Т. Гоббса, Дж. Локка. З кінця XIX ст. судову владу почали активно вивчати державознавці й політологи М. Бебер, Дж. Томсон, Г. Моргентау. У працях Г. Ф. Гегеля, А. Гамільтона, Р. Ієринга, І. Ільїна, І. Канта, Ш.-Л. Монтекс'є, Д. Медісона, П. Новгородцева, К. Поппера, Ж.-Ж. Руссо, В. Розіна, Д. Райгородского, Г. Філіппова, М. Фуко та інших розкривається місце судової влади в системі розподілу влад. Виокремлення ознак судової влади стало можливим завдяки роботам зарубіжних дослідників, таких як М. Вебер, Е. Дюркгейм, Ж. Карбоньє, К. Кульчар, Дж. Мід, Дж. Френк.

Ряд вчених-суспільствознавців досліджували окремі аспекти генези судової влади, зокрема: соціальні філософи, історики філософії та права,

антропологі, дослідники вітчизняного та зарубіжного кримінального і цивільного процесів (С. Алексєєв, О. Артемова, Ю. Бромлей, С. Маретина, Е. Аннерс, Р. Давид, В. Глазирін, Ю. Гревцов, В. Сірих, Ю. Тихомиров, І. Туркіна).

Психологічні аспекти судової влади відображено у дослідженнях відомих психологів, які вивчали феномен влади як такої – А. Маслоу, З. Фрейда, Е. Фромма та Л. Петражицького.

Особливе значення для дослідження обраної нами теми мають праці М. Вітрука, Р. Калюжного, В. Нерсесянца, О. Омельчука, В. Скитовича, В. Скрипнюк, В. Чиркіна, присвячені розкриттю поняття і сутності судової влади, її соціального та юридичного призначення.

Судова влада є предметом теоретичного осмислення сучасних вітчизняних філософів права. У контексті нашого дослідження найбільший інтерес становлять наукові розвідки Ж. Алексєєвої, Д. Андрєєва, О. Бандури, В. Бігуна, В. Вовк, В. Водник, Л. Герасіної, О. Гвоздіка, Н. Гураленко, М. Костицького, В. Шкоди та ін.

І хоча у працях згаданих учених і висвітлювалися різні аспекти обраної нами теми дослідження, однак судову владу як соціокультурний феномен комплексно й системно не було досліджено. Недостатньо систематизованими є розрізнені позиції щодо сутності судової влади, відсутні теоретичні координати, що дозволяють трактувати судову владу як явище, що детермінується соціокультурною реальністю. Це свідчить про різні підходи до дослідження феномена судової влади, які відображають її складність і багатогранність, що вплинуло на обрання теми дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до Державної цільової програми підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у сфері європейської інтеграції та євроатлантичного співробітництва України на 2008–2015 рр., затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2008 р. № 974, Концепції реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2011 р. № 1209-р, Плану дій щодо реалізації положень Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки, схваленого Радою з питань судової реформи (протокол № 4 від 17 березня 2015 р.), а також планів науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт Національної академії внутрішніх справ на 2014–2016 рр. Тему дисертації затверджено вченою радою Національної академії внутрішніх справ 26 лютого 2013 р. (протокол № 2) та включено до переліку тем дисертаційних досліджень Національної академії правових наук України (реєстр. № 1515, 2013 р.).

Мета і задачі дослідження. Метою роботи є філософсько-правове дослідження судової влади як соціокультурного феномена.

Відповідно до мети дослідження поставлено такі *задачі*:

- узагальнити сучасні наукові розроблення, що стосуються філософсько-правового осмислення феномена судової влади, виявити актуальні й дискусійні питання;
- обґрунтувати необхідність застосування поліпарадигмального підходу до дослідження судової влади, що означає, зокрема, поєднання соціально-економічного, соціально-правового та культурно-ціннісного підходів, а також з'ясувати можливість міждисциплінарного аналізу при характеристиці судової влади як соціокультурного феномена;
- аргументувати і довести положення про те, що судова влада як явище є об'єктом філософсько-правового осмислення;
- висвітлити значення рефлексивної філософської традиції в аналізі феномена судової влади через призму класичних теорій розподілу влади, місця і ролі поняття судової влади в таких теоріях;
- визначити передумови формування некласичних підходів до розуміння судової влади з урахуваннях зміщення світоглядних орієнтирів і методологічних зсувів в європейській гуманітаристиці;
- довести, що концепти «суд», «судова влада» і «правосуддя» не є синонімічними за своєю природою і мають різне змістовне наповнення;
- визначити особливості судової влади в умовах глобалізації та виявити сутнісно-змістовні риси судової влади в сучасній Україні;
- розкрити роль засобів масової інформації у процесах реалізації принципів транспарентності та публічності сучасної судової влади;
- визначити, які саме соціокультурні виклики сучасності є формотворчими для судової влади в Україні.

Об'єкт дослідження – державно-правова реальність.

Предмет дослідження – судова влада як соціокультурний феномен.

Методи дослідження. Методологічне підґрунтя дослідження вибудоване на використанні таких методологічних підходів, як *соціокультурний і системний*, що дало змогу здійснити комплексний аналіз об'єкта дослідження, задати межі теоретичних координат, в яких локалізується об'єкт; *діяльнісний* – дозволив розкрити форми і сутність здійснення суб'єктивних прав, свобод та інтересів громадян і колективних суб'єктів права існування судової влади (підрозділи 1.2, розділ 3); *семіотичний* – сприяв виявленню знаково-символічної природи судової влади (підрозділ 1.2). Базовим для дослідження став *діалектичний метод*, використання якого сприяло визначенню сутнісних особливостей і типових рис виникнення та становлення феномена судової влади (підрозділ 1.3), з'ясуванню зв'язків явищ судової влади з іншими соціальними і соціокультурними явищами, зокрема владою, державною владою, правом, законом, судочинством, судом, правосуддям (підрозділ 1.3). *Порівняльно-правовий метод* дав змогу представити типові способи теоретичного осмислення феномена судової влади в динаміці і в межах національних координат (підрозділи 2.1, 2.2, 3.1, 3.2). Метод *логічного аналізу* сприяв виявленню суперечливості й непослідовності в теоретичних побудовах

соціальних мислителів (розділи 1–3). У процесі аналізу історичних моделей судової влади також застосовано *історичний метод* (розділ 2). *Метод типологічного аналізу* уможливив зведення всього розмаїття концепцій, які досліджують судову владу, до двох модифікацій – класичної і неklasичної (підрозділи 2.1, 2.2). *Соціологічні методи* (інтерв'ювання, анкетування) застосовано для узагальнення результатів соціологічних досліджень, правозастосовної та судової практики (розділи 1–3); *статистичний метод* – для узагальнення результатів соціологічних досліджень (розділи 1–3).

Емпіричну базу дослідження становлять статистичні та аналітичні матеріали Конституційного Суду України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України; результати соціологічного опитування населення України, проведеного Фондом «Демократичні ініціативи» ім. І. Кучеріва спільно із соціологічною службою Центру ім. О. Разумкова (грудень 2014 р., березень 2015 р.); зведені дані власного соціологічного опитування 300 громадян – мешканців Київської, Львівської, Одеської, Харківської областей та м. Києва.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що за характером і змістом розглянутих питань робота є однією з перших в українській філософсько-правовій галузі комплексним дослідженням судової влади як соціокультурного феномена. Сформульовано нові наукові положення, що в сукупності спрямовані на розв'язання конкретного наукового завдання і мають значення для подальшого розвитку філософії права, зокрема:

вперше:

– аргументовано філософсько-правове положення, що судова влада є соціокультурним феноменом, а її форми є виявами конкретно-історичного соціокультурного контексту (системи суспільних взаємодій, культури як системи цінностей, цінностей та інститутів конкретного суспільства);

– запропоновано авторське визначення поняття «судова влада» з урахуванням його соціокультурного аспекту як складного соціального явища з вираженою владною державно-правовою природою, головне завдання якої полягає в забезпеченні реалізації (здійснення) надпозитивного правосуддя, детермінованого конкретним соціокультурним контекстом;

– визначено та розкрито символічний аспект судової влади, який детермінується соціокультурним контекстом суспільства через існування виразно-інформаційних (з вираженим аксіологічним змістом) і відображувально-інформаційних (з превалюванням пізнавального компоненту) символів;

– обґрунтовано використання соціокультурного підходу до аналізу феномена судової влади, а відтак, виявлено взаємообумовленості політичної, правової та культурної складових суспільного життя у формуванні конкретної предметної форми судової влади, що дозволило дати цілісну оцінку цьому явищу як соціокультурному феномену;

удосконалено:

– критерії розподілу основних функцій суду шляхом виокремлення соціокультурних і цивілізаційних функцій;

– наукове бачення головного призначення судової влади в умовах інформаційного суспільства, що полягає в захисті прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина, прав та законних інтересів юридичних осіб, інтересів держави шляхом своєчасного, ефективного і справедливого вирішення правових спорів на засадах верховенства права;

– науковий підхід до визначення ієрархії ключових цінностей судової влади в умовах глобалізації, до яких належать незалежність і самостійність, чесність, професіоналізм (компетентність) суддів, справедливість, відкритість і доступність суду;

– підходи до визначення аспектів співвідношення концептів «судова влада», «суд» і «правосуддя» в частині їх змістовної диференціації, оскільки вони позначають явища правового життя, які не є однопорядковими;

дістало подальший розвиток:

– обґрунтування необхідності застосування філософсько-правового підходу у вивченні феномена судової влади як перспективного напрямку розвитку вітчизняної юридичної науки;

– вчення про буттєві форми судової влади як конкретизацію її технологічного аспекту та їх детермінованість конкретно-історичними умовами: системою соціальних відносин, ідеологічними настановами і цінностями, особливостями менталітету;

– визначення особливостей вітчизняної судової влади в умовах транзитивності та правової глобалізації;

– ідеї транспарентності судової влади як одного з елементів сучасного суспільного контролю за діяльністю судових органів з визначенням місця і ролі в цьому засобів масової інформації.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені в дисертаційній роботі висновки і пропозиції дають цілісне уявлення як про сутність судової влади, так і її соціокультурну детермінацію, а також особливості її реалізації у філософсько-правовому пізнанні та практичному перетворенні правової реальності України, упроваджено та можуть бути використані в:

– *правотворчій діяльності* – для удосконалення положень законодавчого забезпечення функціонування органів судової влади, забезпечення незалежності суддів і самостійності судової системи на державному, інституційному та індивідуальному рівнях (довідка Інституту законодавства Верховної Ради України від 22 квітня 2016 р.);

– *науково-дослідній роботі* – для активізації подальших фундаментальних наукових досліджень у галузі онтології та гносеології права (акт впровадження Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України № 126\186 від 5 травня 2016 р.);

– *освітньому процесі* – для підготовки навчально-методичних матеріалів, а також при проведенні різних видів занять з філософії права, історії політичних та правових учень, загальної теорії держави і права (лист Інституту інтелектуальної власності Національного університету «Одеська юридична академія» № 32\40 від 8 квітня 2016 р.; акт впровадження Національної академії внутрішніх справ від 12 травня 2016 р.).

Апробація результатів дисертації. Основні положення та висновки дисертації доповідались автором та обговорювались на трьох міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Правове регулювання суспільних відносин: актуальні проблеми та вимоги сьогодення» (м. Запоріжжя, 26–27 липня 2013 р.); «Правові реформи в Україні» (м. Київ, 16 жовтня 2013 р.); «Правоохоронна та правозахисна діяльність поліції в умовах формування громадянського суспільства в Україні» (м. Київ, 9 квітня 2016 р.).

Публікації. Основні положення та висновки дослідження, сформульовані в дисертації, відображено в дев'яти наукових публікаціях, серед яких п'ять статей – у наукових фахових виданнях України, одна стаття – у зарубіжному науковому виданні, три тези наукових доповідей, оприлюднені на науково-практичних конференціях.

Структура дисертації. Робота складається із вступу, трьох розділів, що включають дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (246 найменувань на 25 сторінках) і п'яти додатків на семи сторінках. Повний обсяг дисертації становить 198 сторінок, з них обсяг загального тексту – 166 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовується актуальність обраної теми дисертації; зазначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами; визначено мету, задачі, об'єкт, предмет і методи дослідження; розкрито наукову новизну, теоретичне й практичне значення одержаних результатів; виокремлено шляхи й форми їх впровадження та апробації; наведено перелік публікацій автора за темою дисертації.

Розділ 1 «Теоретико-методологічні засади дослідження судової влади як соціокультурного феномена» складається з трьох підрозділів і присвячений вирішенню наукових завдань, що полягають у доведенні того, що судова влада на сучасному етапі розвитку філософсько-правового знання є об'єктом наукового аналізу; у визначенні основних методологічних підходів та методів для виявлення особливостей судової влади як соціокультурного феномена.

У *підрозділі 1.1 «Судова влада як об'єкт наукового дослідження сучасної теоретичної думки»* підтверджується, що поняття «судова влада» є найбільш неопрацьованим та недиференційованим у вітчизняному правознавстві. Такий теоретико-методологічний факт можна пояснити багатосторонністю і складністю самого явища, конкретними історичними обставинами та

політико-ідеологічними настановами, які домінували у вітчизняній правовій науці.

Наголошується, що теоретичне осмислення явища судової влади в європейському суспільствознавчому просторі (і в українському зокрема) сформувалося значно пізніше, ніж ця сфера суспільного життя, що мала вигляд судової діяльності, оскільки судова діяльність була притаманна державі з давніх часів, вона була невід'ємним атрибутом держави, що було оцінено ще в античні часи. Процес легалізації поняття «судова влада» у вітчизняному правознавстві суттєво відрізняється від подібного процесу в західноєвропейській теоретичній думці. Західноєвропейська традиція вивчення судової влади має більш ніж трьохсотлітню історію, водночас як вітчизняна чітко поділена на два періоди: із середини ХІХ ст. до 1917 р. та з 90-х рр. ХХ ст. до наших днів. Відома також діяльність представників «італійської школи» соціології права – Г. Мартінотті, Е. Моріондо, А. Пагані та інших, які зосереджували увагу на вивченні соціального походження суддів, адміністрації правосуддя, а також громадської думки щодо діяльності й ефективності судів. Американські вчені Р. Паунд і О. Холмс розвинули ідею про те, що визначальне значення в судових справах має практична доцільність, справедливим є лише те право, яке міститься в судових рішеннях, а правосвідомість судді ґрунтується не на суворому дотриманні законів, а на з'ясуванні доцільності останніх. Концептуальна позиція Т. Арнольда і Р. Тейлора зводиться до таких положень: право постійно розвивається і створюється судом; у судовій практиці доцільно застосування певних меж вільного поводження з правом, оскільки в ньому об'єктивується розмежування між реальним та ідеальним.

Здійснено аналітичний огляд новітньої вітчизняної теоретико-правової та філософсько-правової думки щодо поняття та явища судової влади. Зокрема, питанням судової влади як соціального інституту присвячено праці І. Туркіної; дотично-фрагментарне висвітлення аспектів судової влади з філософсько-правових позицій прослідковується у працях М. Братасюк, В. Бринцева, М. Костицького, В. Невідомого; як політичне явище розглядає судову владу І. Рекецька; юридичні дослідження судової влади представлено працями Г. Кравчука та Л. Москвич.

У *підрозділі 1.2 «Методологічна база дослідження»* наголошується на тому, що судова влада належить до складних багатоаспектних політико-правових явищ, її можна досліджувати з позицій соціокультурного підходу та за допомогою соціокультурного аналізу.

Доведено, що поліпарадигмальність у вивченні судової влади як цілісного явища і правосуддя в широкому його розумінні вимагає органічного поєднання різних підходів до дослідження і, зокрема, соціально-економічного, соціально-правового та культурно-ціннісного. Підкреслюється, що сучасна інтелектуальна ситуація формування наукових підходів до вивчення правових, політико-правових і державно-правових явищ характеризується ситуацією мультикультуризму, мультипарадигмальності та поліметодологізму, тобто йдеться про «некласичну інтелектуальну ситуацію», що характеризується

онтологічним плюралізмом, який є основою формування множинності типів мислення та диверсифікації знання. У межах цієї ситуації прослідковується наявність взаємовиключних орієнтацій у вивченні права та правових феноменів на вітчизняних теренах – класичної (логоцентристської), ортодоксальної і новаторської.

Обґрунтовано доцільність використання соціокультурного підходу у процесі дослідження судової влади, який є перенесенням схеми відтворення діяльності і трансляції культури на правовий матеріал. Онтологічним засновком цього методу є двочленний соціокультурний простір, що складається із соціального та культурного підпросторів. Особливістю соціокультурного простору є те, що він не лише задається відтворенням, але перебуває в постійному процесі становлення. Лише розуміння судової влади в широкому соціокультурному контексті сучасного суспільства, що визначається соціальною структурою та соціальними відносинами, дає можливість осмислити особливості механізму правосуддя. Водночас під соціокультурним контекстом мається на увазі сукупність соціально-економічних, соціально-правових та культурно-ціннісних факторів, що утворюють цілісну єдність. Встановлення значущості цих факторів дає можливість розглядати судову владу як соціокультурний феномен.

Перспективність соціокультурного підходу у правознавстві пов'язана з тим, що він уможливорює дослідження права та правових явищ у всій їх багатовимірності (вони одночасно є соціальними і культурними явищами) та штучне протиставлення права як суто соціального (у межах соціально-філософського і соціологічного досліджень) і суто культурного явища (у межах культурологічного дослідження).

У *підрозділі 1.3 «Судова влада як об'єкт філософсько-правового дослідження»* зазначається про неповноту наукового дослідження судової влади з виключно юридичних позицій, що значною мірою обумовлюється і традиційним негативним ставленням вітчизняних юристів до філософського розгляду основних політико-правових і правових явищ. Завдяки філософсько-правовому підходу до вивчення судової влади, на відміну від юридичного, можливо комплексно підійти до вивчення цього складного соціального явища. Зацікавленість філософією права феноменом судової влади можна пояснити якісною трансформацією сучасного суспільства.

Як засіб функціонування суспільства судова влада залежить від характеру й рівня організації суспільного життя, сутність якого полягає у відносинах підкорення волі окремих осіб та їх об'єднань керівній у цьому суспільстві волі. Розуміння сутності й ролі судової влади в державі змінюється відповідно до певного історичного етапу розвитку суспільства і залежить від того, яке місце посідає в ньому суд як орган судової влади.

Виокремлюється чотири аспекти судової влади: директивний (виявляється в обов'язковості для виконання приписів та розпоряджень судової влади); технологічний (сукупність специфічних соціальних практик, які уможливають її реалізацію як елемента суспільного управління і має статус

соціального інституту); комунікативний (надає можливість судовій владі за допомогою спеціальної мови бути зрозумілим усім суб'єктам державно-правових відносин) і символічний (символічність судової влади детермінується тривалою національною традицією, є результатами спонтанного формування у процесі життєдіяльності кожної спільноти та «рукотворними» – створюються і цілеспрямовано впроваджуються в життя наділеними такими повноваженнями суб'єктами державного управління).

Розділ 2 «Теоретичні концепції судової влади як конкретизація соціокультурного контексту» складається з трьох підрозділів і присвячений висвітленню генези теорії судової влади в західноєвропейському культурному просторі.

У підрозділі 2.1 *«Особливості розуміння феномена судової влади в контексті класичної філософсько-правової парадигми»* стверджується, що судова влада стала предметом теоретичного дослідження в межах теорії розподілу влади, у контексті класичного типу раціональності, яка ґрунтується на аксіомі «Реальність існує сама по собі». Для класичної філософії права характерними були пошуки шляхів побудови ідеальної держави, у межах якої насамперед і виникла ідея «судової влади».

На формування вчення про «судову владу» вплинули ідеї гуманізму і Відродження, але з потребою у новому визначенні місця людини в державі. Іманентна суперечливість інтересів держави і людини логічно потребувала ідеї про посередника, який не лише був би здатним вирішувати цю суперечність, а й, використавши владу, примусити до їх взаємної поваги та згоди. Класичні філософсько-правова та суспільно-політична думки ґрунтувалися на вірі в силу розуму й визнавали визначальним моментом дійсності граничні абсолютні сутності, що цілком відповідало канонам класичного типу раціональності. Такий підхід, сягаючи своїм корінням античності, і сьогодні вважається ефективним, оскільки є одним із способів людського осмислення себе та світу.

Наголошується на тому, що в межах класичного періоду розвитку суспільствознавства Дж. Локк, Ш. Л. Монтеск'є, Д. Лільберн, Ж.-Ж. Руссо, І. Кант, Г. В. Гегель, Д. Харингтон у своїх працях сформулювали класичну модель розподілу влади, в якій особливе місце посідала судова влада.

У підрозділі 2.2 *«Судова влада як об'єкт теоретичного осмислення у працях представників некласичної філософії права»* розглядаються некласичні концепції судової влади. Некласична парадигма філософсько-правових досліджень не відмінняє і не знищує класичну парадигму, які взаємно доповнюють одна одну. Дисертант значну увагу приділяє розгляду теоретичної спадщини П. Рікера в частині здійснення правосуддя і феномена судової влади на тлі сучасних світоглядних орієнтирів. Зокрема, для сучасного етапу розвитку людства характерним є інтерес до проблем державно-політичного і державно-правового устрою; агресивності державно-монополістичної організації, яка за допомогою засобів кодування, програмування та уніфікації прагне контролювати індивідуальну свідомість.

Пильна увага до явища суду та судової влади у ХХ–ХХІ ст. пояснюється змінами у свідомості європейців, що пов'язані з початком масової і нещадної пропаганди та експлуатації ідеї прав людини. Відтак, важливе значення надається концепції суду і судової влади П. Рікера, який підкреслював особливий статус сучасного суду: «суд-месник» поступається місцем «суду-арбітру». Морфологія суду-арбітру зумовлює його претензії на досягнення справедливості, а відтак, спостерігаємо специфічну схему кооперації між судом та сторонами в суді. У межах описаної схеми усі учасники переймаються пошуками справедливості.

У підрозділі 2.3 «Судова влада, суд і правосуддя як концепти» доведено, що категорії «судова влада», «суд» і «правосуддя» хоча й схожі між собою, але не тотожні. Кожне із цих понять виконує своє призначення і розташовується у власній площині.

З'ясовано, що поняття «суд» і «правосуддя» у вітчизняній науці досліджувалося значно раніше ніж «судова влада», яка їх поєднує. Водночас судова влада є поняттям більш широким, а правосуддя – є найважливішою функцією і формою здійснення судової влади. Історично першим сформовано поняття суду як носія судової влади, що визнавався соціальним арбітром у спірних питаннях, які мали правовий характер. Саме завдяки цьому відбувається забезпечення прав людини на судовий захист, що є одним із важливих показників рівня розвитку демократії в конкретній державі.

Підкреслюється, що трактування змістовного наповнення поняття «правосуддя» як процесу здійснення державно-владної діяльності на різних етапах розвитку вітчизняної правової науки було неоднаковим. Ефективність цього процесу залежить від того, що судові акти містять у собі достатню силу впливу на поведінку посадових осіб, громадян, організацій.

Запропоновано ґрунтуватися на розумінні концепту як семантичної категорії, що діє в системі логічних відношень і є вербалізованим виразом конкретного культурного контексту з усім розмаїттям супровідних значень, уявлень та асоціацій. Культурний контекст є структурним елементом концептуальної картини світу як окремої людини, так і людської спільноти. Концепт має динамічну природу: він має здатність поповнюватися, змінюватися та відображати людський досвід.

Розділ 3 «Судова влада як архітектонічний елемент сучасного соціального буття України» складається з трьох підрозділів і присвячений аспектам філософсько-правового осмислення сучасного стану функціонування судової влади.

У підрозділі 3.1 «Судова влада України в умовах глобалізаційних процесів сучасності» доведено, що судова влада України сьогодні безпосередньо «втягнута» в такі процеси, оскільки глобалізація характерна для усіх сфер суспільного життя.

Розкрито особливості глобалізації як культурного явища та правової глобалізації як її складової. Правова глобалізація є широкомасштабним і багатоплановим процесом нарощування спільного в різних правових системах

на рівні правозастосування і виявляється у впливі на правове життя загально визнаних стандартів правозастосовної діяльності та моделей її організації. Підтверджено, що правова глобалізація вимагає змін ціннісних критеріїв та орієнтацій (кожна епоха з неминучістю вносить свої корективи в систему цінностей, на які вона орієнтується), а також визнання як аксіоми положення про правовий прогрес демократичних держав.

До аксіологічних і праксеологічних основ правової глобалізації належать універсальні конституційні цінності сучасної демократії як загальне надбання людської цивілізації: свободи і прав людини, соціальної справедливості й рівності усіх перед законом, політико-ідеологічного та економічного плюралізму. Наголошується на неоднозначності процесів правової глобалізації для судової влади в Україні – співвідношення процесів уніфікації та необхідності збереження національної самобутності. На практиці глобалізаційний «слід» у сфері судової влади представлений створенням наддержавних судових інстанцій та процесами приведення національної законодавчої бази у відповідність з міжнародними правовими стандартами. Водночас звернення до проблем судової влади в розрізі глобалізаційних питань пов'язане також і з проблемою збереження культурної самобутності (владні втручання з боку міжнародних спільнот здатні знівелювати національні правові традиції).

У підрозділі 3.2 «Судова влада України і сучасні соціокультурні виклики» проаналізовано особливості судової влади в Україні як соціокультурного феномена в контексті таких концептуальних положень: судова влада – одна з конституційно визначених гілок влади; правове життя судової влади детермінується політичним та економічним контекстами, у межах яких вона формується і функціонує. Ці особливості сучасної судової влади конкретизуються в таких положеннях: національна судова влада в Україні в її нинішньому виявленні значною мірою є явищем глобалізації політико-правового життя, вона не є результатом історичного розвитку ідей вітчизняного правосуддя; в Україні пріоритетне значення завжди мала держава, що призвело до вияву етатизму в усіх структурах влади (і судова влада не є винятком); Україна перебуває сьогодні у стані транзитивності, що позначається на усіх сферах життєдіяльності. Судова влада в Україні – це феномен перехідного (транзитивного) суспільства, явище з яскраво вираженим патерналістським началом, для сучасної України принцип розподілу влад є виявом безальтернативного проекту глобалізації, який не враховує національну самобутність та правові традиції українського суспільства.

Вимогою сьогодення для вітчизняної судової влади є її соціальна відповідальність перед суспільством: судова влада не є винятковою серед інших політико-правових і соціальних інститутів, на неї впливає конкретний соціокультурний контекст і конкретний соціум, що визначає її відповідальність перед суспільством.

У підрозділі 3.3 «Публічність і транспарентність судової влади як соціокультурний виклик сучасності» розкрито специфіку висвітлення функціонування судової влади в суспільстві.

Під «публічністю сучасної судової влади» розуміється вияв загальних культурологічних настанов сьогодення. Підкреслюється, що сфери публічного і приватного є надбанням новоевропейської культури. Сфера публічності нині – це один з аспектів почуття «бездомності». Оскільки ми є свідками процесів колонізації життєвого світу, засоби комунікації продовжують перебування кожного з нас у сфері публічного.

Під «транспарентністю судової влади» запропоновано розуміти такий рівень організації судової влади в суспільстві, при якому громадянам забезпечується вільний доступ до судових процедур, правосуддя, формування суддівського корпусу. Судова влада та її функціонування не є винятком, а тому прозорість суду, відкритість судових процесів і доступ до судової інформації посідає надзвичайно важливе місце в системі політико-правових цінностей сучасного світу.

Обґрунтовано існування трьох основних форм транспарентності у сфері судової влади. Перша форма – це вільне отримання інформації про суд як про орган державної влади (дані про організацію судової системи, кількість суддів, територіальне розміщення судів та їх юрисдикцію, ієрархічність судових інстанцій, порядок діяльності й розпорядок роботи, процес відбору кандидатів на посаду судді, порядок відставки суддів); друга форма – передбачення інформації про конкретний судовий процес (дані про слухання в конкретному суді, інформація про графік роботи суддів, можливість ознайомлення з матеріалами справи і судовими рішеннями, а також вільний доступ до зали судових засідань); третя форма – можливість вільного отримання інформації про діяльність суду, його структуру, порядок і форми діяльності.

На прикладах західноєвропейських країн розкрито особливості реалізації засад відкритості судової влади з висвітленням специфіки відносин органів суду та засобів масової інформації. Встановлено, що судова влада прагне до створення і підтримки власного іміджу як відкритої і незалежної системи, водночас ступінь відкритості обмежується небажанням або неможливістю носіїв судової влади використовувати мас-медіа як трибуну для власних висловлювань і коментарів із суспільно значимих питань.

ВИСНОВКИ

У **висновках** дисертації викладено загальні підсумки роботи, сформульовано основні філософсько-правові положення та концептуальні ідеї щодо феномена судової влади. Наведено теоретичне узагальнення і нове розв'язання наукового завдання, яке полягає у розробленні філософсько-правових проблем судової влади в сучасній юридичній науці. Дослідження філософсько-правових засад судової влади дало можливість сформулювати такі положення:

1. Здійснений аналіз наукової літератури, присвяченої проблемам судової влади, свідчить про те, що західна і вітчизняна наукова література багата як на загальні, так і на конкретні дослідження в галузі судової влади. Класична європейська філософсько-правова думка в питаннях розгляду судової влади ввібрала в себе особливості світогляду періоду модернізму та відповідала вимогам класичної раціональності. Одним із найяскравіших представників сучасної філософії права, які присвятили свої праці суду і судовій владі, вважається П. Рікер. На вітчизняних наукових теренах ХІХ–ХХІ ст. відбувався нерівномірний розвиток вчень про розподіл влади та сутність судової влади як гілки єдиної державної влади, що значною мірою обумовлювалося ідеологічними причинами. Пожвавлення суто юридичного, а пізніше і філософсько-правового інтересу в межах вітчизняного суспільствознавства до проблем судової влади спостерігається з останньої третини ХХ ст., передусім з набуттям Україною незалежності та прийняття Конституції України. Утворення незалежних пострадянських країн зумовило і становлення нових напрямів у правовій науці, формування та функціонування яких відбувається на новій методологічній основі.

2. Розгляд судової влади як соціокультурного феномена є складною і багатогранною проблемою, що зумовлює необхідність: по-перше, міждисциплінарного підходу до самої проблеми; по-друге, врахування впливу суб'єктивних факторів на розвиток суспільних явищ. Тому дослідження цієї проблеми потребує залучення антропологічних, культурно-антропологічних, соціокультурних, філософсько-правових та юридичних концепцій. Пріоритетним методологічним підходом для дослідження судової влади як соціокультурного феномена є соціокультурний, який передбачає врахування двох формотворчих начал – соціального світу і світу культури. Судова влада є соціокультурним явищем, яке сформувалося як відповідь на потребу людей у структурно-організаційному облаштуванні соціуму. На формування судової влади впливає конкретний соціокультурний контекст, який відображає ціннісні настанови та ідеали суспільства, що потребує розроблення принципово нового комплексного підходу до питання судової влади як специфічного та багатоаспектного феномена, обумовленого соціальною природою людини та конкретним зрізом історико-культурного розвитку. Соціокультурний підхід до проблем судової влади дає змогу розглядати судову владу саме як соціокультурний феномен, що відіграє важливу роль у життєдіяльності людства.

3. З філософсько-правових позицій судова влада є не лише феноменом духовної культури, але і явищем конкретно-історичної культури та цивілізації. На відміну від юридичного, філософсько-правовий підхід до вивчення судової влади дає змогу комплексно дослідити це складне соціальне явище. Для сучасного етапу розвитку філософсько-правового знання характерним є наявність об'єктивної зацікавленості проблемами судової влади. Становлення і предметні форми існування судової влади детермінуються конкретно-історичними умовами: системою соціальних відносин, ідеологічними

настановами і цінностями, особливостями менталітету. Судова влада є не лише соціальним явищем, а й етнокультурною традицією уявлень членів конкретного суспільства про ідеальну владу суду, яка формується та існує в ментальному світі у формі конкретних образів, уявлень, а також знайшла відображення та пояснення у філософських концепціях.

4. Судова влада як поняття та об'єкт теоретичного опрацювання легітимізувалася в межах культури модерну та класичної раціональності. Для класичного типу раціональності притаманна наявність низки базових уявлень, серед яких найбільш значимими є монологізм мислення, автономність суб'єкта, розуміння знання як уявлення, упевненість в існуванні єдиної істини, об'єктивізм і фундаменталізм. У працях Т. Гоббса, Дж. Локка, Ш.-Л. Монтеск'є судова влада розглядається в межах теорії розподілу влад. Такий підхід ґрунтувався на визнанні постулату, покладеного в основу класичних філософсько-правових концепцій, визнання реальності та усіх її виявів поза контекстом людського ставлення до неї. Ця парадигма, сягаючи своїм корінням античності, і сьогодні є ефективною, оскільки є одним із способів людського осмислення себе та світу.

5. Сучасне розуміння феномена судової влади повинно враховувати неklasичну парадигму наукового мислення. Некласична парадигма прагне підкреслити ціннісно-сміслові мотивації соціальної діяльності індивіда, а також довести, що соціальні інститути створені самими індивідами, а тому зміна функцій цих інститутів залежить від змін їх ціннісно-сміслових орієнтацій. На відміну від класичної парадигми, яка відстоює ідею стійкості суспільства, неklasична апелює до відносності будь-яких соціальних інститутів, схем соціальної діяльності. П. Рікер є одним з яскравих мислителів сучасності, наукові доробки якого присвячено дослідженню загальноприйнятих принципів судової влади, заснованих на ідеях природного або належного правосуддя. У межах вказаних принципів розкривається зміст судової влади та її соціальних завдань і функцій. Буттєвість та специфіка судової влади в концепції П. Рікера розкривається через аналіз дихотомій: суспільства з горизонтальними відносинами – суспільства з вертикальними відносинами; суд-месник – суд – арбітр.

6. Сьогодні в науковій літературі ще немає чіткого визначення поняття «судова влада». Змістовне наповнення цього поняття значною мірою залежить від його засновків: або функціональних (як правомочностей), або інституційних (як система судових органів або конкретного суду). Також прослідковується тенденція щодо визначення змісту цього поняття через зміст таких понять, як «суд», «правосуддя». Концепти «суд», «судова влада» і «правосуддя» не є синонімічними за своєю природою і мають різне змістовне наповнення. Концепти «суд», «судова влада» і «правосуддя» позначають різні явища правової дійсності. Кожне із цих понять виконує своє призначення і розташовується у власній площині. Концепти «суд» і «правосуддя» виникли та змістовно наповнилися раніше ніж концепт «судова влада». Концепт «суд» позначає носія судової влади, соціального арбітра у спірних питаннях, які

мають правовий характер. Концепт «правосуддя» використовується для позначення найважливішої функції і форми здійснення судової влади.

7. Новітній етап розвитку судової влади пов'язаний з процесами глобалізації, яка суттєво впливає на всю правову сферу загалом і на національну зокрема. Сучасне українське суспільство є транзитивним за своєю сутністю, що уможлиблює спотворення вже усталених взірців правових інститутів західноєвропейського типу (що не означає відмову від використання досвіду інших країн). Водночас необхідними є рішучі кроки в пошуку власного шляху організації судової влади на основі правових і судових практик, які формувалися в Україні століттями.

8. Публічність сучасної судової влади є виявом загальної культурологічної настанови сьогодення. Відкритість судових процесів і доступ до судової інформації сьогодні посідають почесне місце в системі політико-правових цінностей сучасного світу. Сучасна судова влада, незалежно від державної приналежності, є елементом інформаційного суспільства, що зумовлює потребу впровадження національної інформаційно-комунікаційної концепції судової влади України, яка включатиме співробітництво із засобами масової інформації, створення прес-центрів судової влади з метою належного реагування як на запити громадянського суспільства, так і формування позитивного іміджу самої судової системи.

9. Актуальними соціокультурними викликами сучасності вітчизняній судовій владі є глобальні зміни у світі, осмислення та управління якими вимагають принципово нових інструментів організації судоустрою та здійснення правосуддя на основі реального втілення засад незалежності, самостійності й компетентності суддів, чесності у відправленні правосуддя, забезпечення рівного доступу громадян до процедур судового захисту, відкритості й прозорості діяльності судових органів. Становлення української правової системи, у тому числі й судової влади, вимагає врахування не лише досягнень світового правового досвіду, а й специфіки розвитку національного права. Слід враховувати той факт, що в українському праві яскраво виражений духовний компонент, специфічний життєвий стиль, який відображає соціокультурну реальність сучасної України. Апелювання українського законодавця до пропагованого «чистого» позитивного законодавства не відповідає соціокультурним реаліям сьогодення. Усе це може викликати виникнення явищ правового та юридичного нігілізму й криміналізації суспільства.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Чернушенко О. В. Концепт «суд» у творчості П. Рікера / О. В. Чернушенко // Філософські та методологічні проблеми права. – 2013. – № 1–2. – С. 181–185.
2. Чернушенко О. В. Судова влада як об'єкт філософсько-правового дослідження / О. В. Чернушенко // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2013. – № 2. – С. 89–94.
3. Чернушенко О. В. Судова влада в умовах глобалізації / О. В. Чернушенко // Порівняльно-аналітичне право. – 2013. – № 3–1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журн.: http://www.pap.in.ua/3-1_2013/1/Chernushenko%20O.V..pdf
4. Чернушенко О. В. Судова влада як соціальний інститут / О. В. Чернушенко // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2013. – № 3. – С. 112–117.
5. Чернушенко О. В. Символи судової влади / О. В. Чернушенко // Закон и жизнь (Республіка Молдова). – 2014. – № 2/3. – С. 174–176.
6. Кошова О. В. Транспарентність судової влади / О. В. Кошова // Філософські та методологічні проблеми права. – 2015. – № 1–2. – С. 209–216.
7. Чернушенко О. В. Судова влада як уособлення чітких і стабільних рис соціального життя / О. В. Чернушенко // Правове регулювання суспільних відносин: актуальні проблеми та вимоги сьогодення : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Запоріжжя, 26–27 лип. 2013 р.). – Запоріжжя, 2013. – С. 8–10.
8. Чернушенко О. В. Судова влада України і сучасні соціокультурні виклики / О. В. Чернушенко // Правові реформи в Україні : матеріали V Всеукр. наук.-теорет. конф. (Київ, 16 жовт. 2013 р.). – Київ, 2013. – С. 28.
9. Кошова О. В. Транзитивність українського суспільства і судова влада / О. В. Кошова // Правоохоронна та правозахисна діяльність поліції в умовах формування громадянського суспільства в Україні : матеріали підсумк. наук.-практ. конф. (Київ, 9 квіт. 2016 р.). – Київ, 2016. – С. 64–66.

АНОТАЦІЯ

Кошова О. В. Судова влада як соціокультурний феномен. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.12 – філософія права. – Національна академія внутрішніх справ, Київ, 2016.

Дисертація присвячена аналізу філософсько-правових засад судової влади як соціокультурного феномена. Здійснено детальний аналіз основних теоретичних моделей судової влади, починаючи із традиції Нового часу до сьогодні. Висвітлено світоглядну традицію виникнення, становлення та розвитку судової влади. Проаналізовано філософсько-правові концепції,

історичні, політологічні та культурологічні дослідження щодо феномена судової влади, а також зроблено висновок про відсутність комплексних філософсько-правових досліджень у цій сфері та зазначено про необхідність філософського осмислення державно-правових явищ як перспективного напрямку розвитку вітчизняної юридичної науки. Окреслено особливості судової влади в умовах транзитивного та інформаційного суспільств.

Ключові слова: судова влада, суд, правосуддя, аспекти судової влади, суд-арбітр, соціокультурний підхід, соціокультурний простір, транспарентність та гласність судової влади, судово-владні відносини, символи судової влади.

АННОТАЦІЯ

Кошечья О. В. Судебная власть как социокультурный феномен. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.12 – философия права. – Национальная академия внутренних дел, Киев, 2016.

Диссертация посвящена анализу философско-правовых основ судебной власти как социокультурного феномена. Проведен детальный анализ основных теоретических моделей судебной власти, начиная с нововременной традиции до наших дней. Освещены мировоззренческие традиции возникновения, становления и развития судебной власти. Проанализированы философско-правовые концепции, исторические, политологические и культурологические исследования относительно феномена судебной власти, а также сделан вывод об отсутствии комплексных философско-правовых исследований в этой сфере и указано на необходимость философского осмысления государственно-правовых явлений как перспективного направления развития отечественной юридической науки.

Акцентируется внимание на том, что судебная власть не сводится к системе судебных органов, как и государственная власть в целом не сводится к системе государственных органов. Для существования самостоятельного вида судебной власти, как и других видов власти, важно не только совпадение системы соответствующих полномочий с системой соответствующих органов – судебных органов, но и реализация этими органами как носителями именно судебной власти и ее основной функции – осуществления правосудия. Юридическими и фактическими условиями для реализации этой функции являются наличие соответствующих нормативных правовых актов по вопросам деятельности органов судебной власти, а также отсутствие произвольного воздействия со стороны органов других видов государственной власти.

Возникновение судебной власти является закономерным результатом развития структурированного общества и непосредственно связано с властью в обществе и государством как одним из самых развитых социальных институтов. Судебную власть в широком смысле целесообразно понимать как ответ на общественный запрос установления справедливых путей и методов

преодоления конфликтов. Доказано, что становление судебной власти как социального института напрямую связано с развитием демократических принципов современного общества, ростом уровня правовой культуры населения.

Подробно проанализированы формы, основные аспекты судебной власти, выявлены проблемы функционирования этой власти на современном этапе развития Украины, указаны особенности судебной власти в условиях транзитивного и информационного обществ.

С учетом новейших методологических подходов современной гуманитаристики исследована символическая природа судебной власти. Выделены и охарактеризованы два вида символов судебной власти – выразительно-информационные (имеют ярко выраженное аксиологическое содержание) и отображательно-информационные (с преобладающим познавательным компонентом).

Рассмотрены вопросы функционирования судебной власти в условиях глобализации, а также проблема сохранения национального суверенитета и ее взаимосвязь с возникновением надгосударственных судебных инстанций.

Исследованы недостаточно изученные аспекты современной судебной власти, в частности транспарентность и гласность в области судебной власти. Доказано, что все виды открытости деятельности суда являются данью времени и конкретизацией принципа публичности всей общественной жизни в противовес принципу приватности. Обосновано существование трех основных форм транспарентности в сфере судебной власти. Первая форма транспарентности – это свободное получение информации о суде как об органе государственной власти (данные об организации судебной системы, количество судей, территориальность судов и их юрисдикции, иерархичность судебных инстанций, а также порядок деятельности и распорядок работы, процесс отбора кандидатов на должность судьи, порядок отставки судей); вторая форма транспарентности судебной власти предполагает информацию о конкретном судебном процессе (данные о предстоящих процессах в конкретном суде, информация о текущем судебном календаре, возможность ознакомления с материалами дела и судебными решениями, а также свободный доступ в зал судебных заседаний); третья форма транспарентности судебной власти – свобода получения информации о судебном самоуправлении, его структуре, порядке и формах деятельности.

Ключевые слова: судебная власть, суд, правосудие, аспекты судебной власти, суд-арбитр, социокультурный подход, социокультурное пространство, транспарентность и гласность судебной власти, судебно-властные отношения, символы судебной власти.

SUMMARY

O. Koshova. Judicial power as a social cultural phenomenon. – *Manuscript.*

Dissertation on Candidate of Law degree on specialty 12.00.12 – philosophy of law. – National Academy of Internal Affairs, Kyiv, 2016.

Dissertation is concerning on analysis of philosophical and legal grounds of judicial power as a social cultural phenomenon. The detailed study of main judicial power theoretical models starting from late modern period till our times has been done. A mindset tradition of origin, establishment and development of judicial power has been illustrated. Philosophical and legal conceptions, historical, politological and culturological researches of judicial power phenomenon have been studied. Conclusion on absence of complex philosophical and legal explorations in this field has been made. Necessity of philosophical insight onto state and legal occurrences as a perspective direction of Ukrainian legal science development has been stressed. Peculiarities of judicial power in transitive and information-oriented society have been described.

Keywords: judicial power, court, justice, judicial power aspects, court-arbiter, social cultural approach, social cultural space, transparency and publicity of judicial power, judicial power relations, symbols of judicial power.